

Ordynacka

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy miejscowości w granicach Warszawy

Rok utworzenia nazwy: 1771

Opis

Ordynacka - jurydyka założona w 1725 przez Łowczego Wielkiego Koronnego ordynata Michała Zdzisława Zamoyskiego herbu Jelita (1679-1735) na zakupionych od kapituły kościoła św. Jana gruntach Glinki. Obejmowała tereny ograniczone ul. Nowy Świat, Tamka, Wróblą (dzisiejsza ul. Kopernika) oraz Szczyglą. Po jego śmierci przejął ją syn Jan Jakub Zamoyski (1716-1790), późniejszy wojewoda podolski i wówczas to 1 VIII 1739 uzyskała prawo miejskie. Kolejnymi właścicielami byli biskup przemyski Walenty Aleksander Czapski (1682-1751), rodzina Mielżyńskich oraz rodzina Chodkiewiczów. Zniesiona podczas obrad Sejmu Wielkiego lub przed wybuchem insurekcji kościuszkowskiej. Ulica ta była jej główną drogą, łączącą Nowy Świat z posiadłością ordynatów Ostrogskich.

Ciekawostki

Ulica powstała ok. 1680 roku na dawnej drodze przeprowadzonej na włoce Szpitala św. Ducha do pałacu Gnińskich. Zaprojektował ją na nowo Tylman z Gameren, gdyż zamierzał zrealizować w okolicy duże założenie urbanistyczne - miała prowadzić do pałacu Ostrogskich. W 1739 ulica stała się główną ulicą jurydyki Ordynackie. Na rogu z Kopernika (wtedy Aleksandria) mieściła się w poł. XVIII w. duża karczma, a po drugiej stronie istniały ogrody mieszczańskie. Nad ul. Kopernika stał most drewniany. W 1784 stał tu pałac, dom murowany i 2 dworki. Od pocz. XIX w. do 1935 mieściło się na rogu z Nowym Światem targowisko Na Ordynackiem. Wchodziło się nań wąską, zaśmieconą uliczką od Tamki. Był to najdroższy bazar w Warszawie, głównie ze względu na bogatszą klientelę ze śródmiejskich kamienic. Poza tym, szczególnie wokół cyrku sprzedawano owoce egzotyczne: skórki od pomarańczy służyły do rzucania w clownów na przedstawieniach. W 1939 i 1944 zabudowa została zniszczona. Ok. 1960 zabudowa została zrekonstruowana.

Stan obecny:

Nr 3: w 1862 roku Jan Łopieński (1838-1907) założył tu pracownię brązowniczą, którą jego synowie Grzegorz (1863-1939) i Feliks (1866-1941) doprowadzili do rozkwitu.

Nr 4: Zakład św. Wincentego a Paulo z końca XIX w. Była to klerykalna organizacja filantropijna, kierowana przez arystokratki i duży kapitał. Mieściła się w budynku zbudowanym wg proj. Władysława Hirszla. Zakład ufundowała Paulina z Krasińskich Ludwikowa Górską.

Nr 11: stara kamienica zaadoptowana do socrealistycznego budynku.

Nr 13: stara kamienica zaadoptowana do socrealistycznego budynku.

Nr 14\16: Gmach TU Warta. Powstał w latach 1947-9 wg proj. Bohdana Lewandowskiego.

Nr 15: stara kamienica zaadoptowana do socrealistycznego budynku.

~ Cyrk braci Staniewskich. Mieścił się na rogu z ul. Okólnik. Działał od 1882, zbudowany na części targowiska przez Włocha Wilhelma Ciniselliego. Był to ośmiopiętrowy gmach z widownią mogącą pomieścić nawet 3000 widzów. Po plajcie Wilhelma w 1892 roku, cyrk wydzierzał jego wnuk, Aleksandro. Wokół wysypanej piaskiem areny biegła rampa wyłożona wiśniowym aksamitem, a za nią parterowa loża dla stałych bywalców, oficerów i dam lekkich obyczajów. Dalej amfiteatralnie wnosiły się rzędy krzeseł, najwyżej mieściła się loża orkiestry i dyrekcji cyrku. Program zwykle zaczynały woltyżerki, prezentując dość słaby i oklepany materiał. Potem tresura dzikich zwierząt dyrektora cyrku Ciniselliego, następnie żonglerzy, ekwilibryści, clowni z 'głupim' Augustem na czele. W antrakcie można było odwiedzić zaplecze ze stajniami i klatkami, później wyświetlano w antraktach fotografie i iluzjony. Drugą część programu zajmowali atleci, żonglerzy, ekwilibryści z karkołomnymi sztukami, zapierającymi widzom dech w piersiach. Po nich wchodziły tresowane myszy, pchły, foki grające na różnych instrumentach, słonie, papugi... Trzecia część po przerwie to już mniej ciekawe pokazy prestidigitatora, clowni itp. Od 1905-6 odbywały się tu walki francuskie, gdzie prym wodził atleta Pytlasiński, ale znani byli także Zbyszko Cyganiewicz, Fristensky z Czech, Aberg z Łotwy lub Estonii, Lürich z Niemiec, czy Hindus Kahuta. Po Włochach w latach 1918-26 właścicielem został Stanisław Mroczkowski, ale i jemu średnio się powiodło. Do rozkwitu w latach 20 doprowadzili bracia Staniewscy. Znany był clown Din-Don, impresario Stanisław Bryła organizował walki... Cyrk spłonął w 1939.

Data nadania nazwy: 1771 rok
